

Penmail

Jaargang 3, nr. 4 - Oktober 2008

Uitgave: Werkgroep Kinderhandschrift

Redactie: Dick Schermer (dick.schermer@zonnet.nl)

Gratis kwartaalblad met informatie over kinder- en jeugdschrift

Doel en doelgroep

Met deze Penmail willen we mensen met belangstelling voor het schrift van kinderen en jeugdigen regelmatig informeren.

We vermoeden dat er bij meerdere groepen behoefte bestaat aan regelmatige informatie op dit gebied: Schrijfpedagogische Hulpverlening (SPH), Vereniging van Leraren Schoonschrijven en Machineschrijven (VLSM), Nederlandse Orde van Grafologen (NOG), Landelijke Bond van Remedial Teachers (LBRT), Onderwijsadviesdiensten (schrijfspecialisten), schrijftherapeuten.

Afbakening

Penmail zal zich vooral richten op de volgende terreinen: Schrijfonderwijs, schrijfmethoden, schrijfmateriaal, schriftontwikkeling, schrijftests, verband tussen handschrift en persoonlijkheid, pedagogische grafologie.

Informatie op het gebied van krabbels, tekeningen en kalligrafie vallen buiten onze doelstelling.

Presentatie

We stellen ons voor in Penmail enige afwisseling in de informatie aan te brengen. Nu eens zal er naar een uitgave worden verwezen. Dan weer is er een bespreking, of volgt de letterlijke weergave.

0 - 0 - 0 - 0 - 0

Entwicklungschancen - Spurensuche in Schülerschriften

Barabara Bärlocher en Sulamith Samuleit hebben veel leerlingenschriften verzameld en ingedeeld in 10 typen wat betreft hun niveau van bewegingssturing – zeer goed, nog goed, twijfelachtig, onvoldoende, afwijkend; elk van deze vijf niveaus wordt beschreven met behulp van resp. ontspannings- of spanningskenmerken. Het artikel staat in Tagungsmappe 2008 van de Katholische Akademie Schwerte en is vertaald in “Over kinderhandschrift, schrijfopvoeding en schrijfonderwijs gesproken”, bundel 14.

Penhantering schrijven

Letty Adelaar, ergotherapeut, schrijft in hetzelfde nummer van het Tijdschrift voor Remedial Teaching 2008/2 een ingezonden stukje. Zij neemt de coverfoto van een eerdere aflevering als kritisch uitgangspunt; daarop staat een meisje met holle, verkrampte pincetgreep. Zij pleit ervoor om het potlood of de pen langs de knokkel van de wijsvinger te houden. Het correspondentieadres van Letty is: L.adelaar@AED-Leiden.nl

Novoskript Digitaal

Bianca Pannekoek, teamleider Studielandschap Hogeschool Domstad Utrecht, bespreekt in COS, jaargang 26 nummer 1, 2008, het aanvullende digitale product van Novoskript.

Het is een computerprogramma met dynamische schrijfinstructies voor letters, cijfers, verbindingen en hoofdletters, en kan aansluiten bij elke schrijfmethode met verbonden schrift. Ook is het pakket goed te gebruiken bij remediërend schrijfonderwijs.

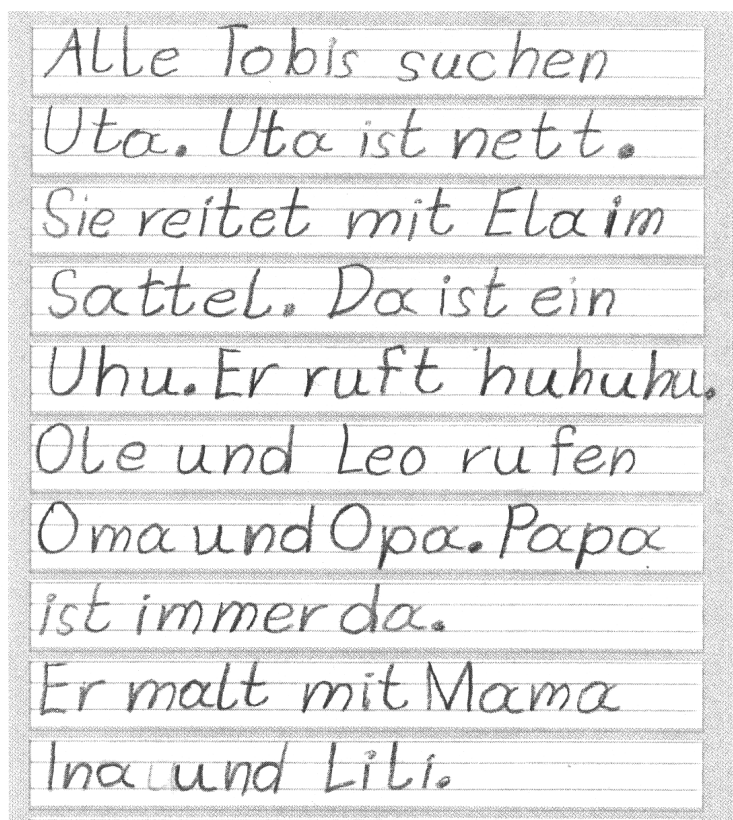
De cd-rom wordt in een netwerkversie geleverd, waarbij de licentiekosten variëren van € 220,- bij 0-99 leerlingen tot € 495,- bij 500 of meer leerlingen.

Figuurzagen om beter te leren schrijven

Maria van Amerongen beschrijft in Balans Magazine van mei 2008 een dag uit de praktijk van kinderergotherapeute Theone Kampstra uit Nibbixwoud. Zij maakt, samen met de ouders en vaak ook met de leerkracht, een zorgplan op maat. We maken kennis met de zevenjarige Tim, die schrijfmoeilijkheden heeft, terwijl de even oude Kay niet netjes kan schrijven. De achtjarige Barry vindt figuurzagen erg leuk en oefent daar ongemerkt een juiste spierspanning mee, die bij schrijven voor hem juist zo belangrijk is.

Katalog Schülerschriften 2008

Sulamith Samuleit publiceerde in eigen beheer deze catalogus met ruim 95 handschriften van kinderen in de leeftijd van 7;3 tot en met 17;4 jaar uit de periode 2002-2007. Bij elk van de tien schrifttypen (zie vorige bladzij) zijn meerdere voorbeelden opgenomen. De beschrijving ervan volgt telkens eenzelfde schema. Hierna ter illustratie het handschrift (op 70% van ware grootte) van een meisje van 7;3 en de bijbehorende analyse.

*Vrouwelijk (geb. 1999)
Leeftijd 7;3*

*Otto-Weis-Grundschule Berlin
Klas 1 in juli 2006*

Archief Samuleit

Ontwikkelingsfase:

Indrukskarakters:

Speciale kenmerken:

beheersing van blokschrift

zeker, vlot, levendig

*eigen rondingen bij a, wat
onregelmatige schrijfhoek,
linkslopende eendes bij n*

Zelfgevoel: *stabiel, vol vertrouwen*

Sociale competentie: *bereid zich aan te pas-
sen, betrouwbaarheid, staat graag in het mid-
delpunt*

Prestatiemotivatie: *bereid zich in te zetten en
in te spannen, doorzettingsvermogen, concen-
tratie, nauwkeurigheid, acteertalent*

DS/30.09.08